

Japonska vojaška sila bombardira Šangaj

Bombe, ki jih mečejo japonski letalci, zažgale mesto. Večje število ubitih in ranjenih v spopadih med Japonci in Kitajci. Japonski pomorski in- vadiralci mesto. Washington- ska vlada odredila bojne ladje v Šangaj za protekcijo Ameri- čanov

Šangaj, 29. jan. — Kitajski japonski militaristični vodite- li so začelo pristati na apel A- meričanov in Angležev glede pre- niranja. Upanje za končanje so- ratnosti je neznatno.

Kitajci so porazili japonske ete v vroči bitki v bližini žele- zniške postaje.

Tokio, 29. jan. — Zunanji u- rad je danes naznanil, da bo od- edil nadaljnje čete v Šangaj, a- to ne bodo japonski pomorski, i so invadirali mesto, kos kitaj- kemu vojaštvu, ki odbija nape- le. Japonske vojaške avtoritete enijo, da bo sedanja sila ob- ladala situacijo v Šangaju, to- ra če se bo pojavila potreba za dreditve nadaljnjih čet, bo voji- urad o tem obvestil Ligo na- odov.

Šangaj, Kitajsko, 29. jan. — teku so ostre bitke med japon- skimi četami, ki so invadirale mesto, in kitajskim vojaštvom, i hoče obdržati kontrolo nad angajem.

Japonski vojaški krogi se bo- je, da bo kitajska militaristi- ka sila, ki je koncentrirana v bli- nini Šangaja, premagala japo- nke pomorske. Ako se to zgo- di, bodo japonske bojne ladje, i se dosepele v pristanišče, pričele bombardirati kitajski distrikt.

Kitajske čete so prodrele ob- obne vrste okrog mednarodne olonije, toda britsko vojaštvo e pozneje ustavilo prodiranje.

V mnogih krajih se je pojavil genj valed eksplozije bomb, ki o jih metali japonski letalci. V osto naseljenih alumskih dist- ktih je nastala silna panika, ko e je pojavilo pet japonskih le- al in metalo bombe.

Japonska ofenziva je pričela polnoči. Ustvarila je najresnej- o situacijo, odkar so Japonci o- upirali Mukden. Bombardiran- je iz zraka je doseglo višek opol- ne. Ena bomba je padla na ki- janski trgovski pomol in ga de- ma razdejala. Pomol se nahaja i bližini francoske kolonije.

V mednarodni koloniji so pro- tovoljci organizirali obrambo. Ameriški konzul v Šangaju Ed- vira S. Cunningham je protesti- pri japonskem konzulu Mu- ai-u, ker je slednji prelomil o- ljubo, ki jo je dal zastopnikom unanjih držav, da ne bo rabil le, ako bodo kitajske avtorite- pristale na njegove zahteve.

Protestu se je pridružil tudi žu- ban Wu Ten-čan, ki je prej za- potovil konzula, da bo ugodil sem zahtevam glede uklenjenja protijaponskih aktivnosti.

Japonski vojaški stan je na- manil, da je bilo v bitkah, ki so bile v teku, predno so letala pri- bila v bombardiranjem, ubitih devet Japoncev in enajst ranje- nih. Natančno število kitajskih žr- gub ni znano, a gotovo je, da so bile večje kot japonske. V bit- kah je bilo ubitih tudi veliko šte- ilo civilistov.

Ogenj, ki so ga povzročile eks- plozije bomb, bi se nedvomno hi- roso širil in napravil veliko škodo, ako bi ne bilo močno deževalo okoro ves dan. Plohe so ugasnile požare, ki so se pojavili v raznih krajih.

Washington, D. C., 29. jan. — Mornariški departament je sino- ni naznanil, da so štiri ameriške bojne ladje odpule iz Manile proti Šangaju. Pričakuje se, da bodo dosegle svoj cilj najpome- je v soboto zvečer.

Admiral Montgomery M. Tay- or, poveljnik azijske flote, je na- dredił okrepitev ameriške na- listične obrambe v bližini Šan- aj.

Oreditev bojnih ladij proti angaju pomeni, da bo ameriška

Sovjeti odklanjajo trans- portacijo japonskih čet

Vlada je informirala Japonsko, da mora ostati nevtralna. Napad na japonski konzulat v Harbinu

Tokio, 29. jan. — Sovjetska vlada je danes odklonila trans- portacijo japonskih čet v Harbin po kitajski vzhodni železnici v Mandžuriji.

I. Kuznetov, podpredsednik železnice, ki jo skupno lastujeta Kitajsko in Rusija, je odklonil japonski apel v smislu instruk- cij, ki jih je prejel iz Moskve.

Japonski generalni konzul v Harbinu je obvestil svojo vlado, da mu je, sovjetski uradnik spo- ročil, da ne more dovoliti trans- portacije japonskih čet po tej železnici iz razloga, ker je bila silna prošnja odklonjena tudi kitajski vladi, ko so bile v teku bitke med Japonci in Kitajci ob reki Nonni.

Sovjetski komisar za zunanje zadeve Litvinov je že 11. novem- brja naznanil, da železnica ne bo služila za transportacijo vo- jaskih čet, ko je japonska vlada obdala Rusijo, da prevaža ki- tajsko vojaštvo.

Sovjetski uradnik je tudi vpra- šal Japonsko, da li namerava o- kupirati železniško progo med Harbinom in Čangčunom, ki je del kitajske vzhodne železnice, kar pa je japonski konzul Oha- ši zanikal.

Harbin, 29. jan. — Ker so se pojavili izgredi med desorgani- ziranimi kitajskimi četami v Harbinu, se pričakuje, da bo Ja- ponska odredila vojaštvo za po- tlačanje nemirov.

Bojazen pred resnimi konflik- ti se je povečala, ko se je svede- lo, da so kitajski vojaški oddali več krogel iz strojnih pušk na tu- kajšnji japonski konzulat. Eden policaj je bil pri napadu ubit in več drugih ranjenih.

Domač drobiž

Iz Chicaga. — Naš slikar Gre- gor Perušek je ta teden razsta- vil avoiji dve sliki na 36. letni razstavi čikaških slikarjev v u- metnostnem muzeju in za eno teden razstave prisodil \$100 nagrade. Razstava bo trajala še šest ted- ni in vsakdo si lahko ogleda o- menjeno sliko v Art institutu. Našemu umetniku čestitamo!

Iz Nokomisa, Ill. — Tu se je hudo ponesrečil Joseph Turk v premogovniku. Na glavo mu je padla velika plast premoga. Na- hajša se v Pana Huber bolnišnici. Upamo, da kmalu okreva.

DNEVNI BANČNI POLOMI

Mendota, Ill. — Dve banki v tem mestu, First National Bank of Mendota in Mendota National Bank, sta v četrtek zaprli vrata.

Barrington, Ill. — First State banka v tem mestu je v četrtek zaprila vrata.

Dubuque, Iowa. — Tukajšnja Federal Bank & Trust Company je v četrtek zaprila vrata. Imela je \$1,741,511 vlog. To je prvi bančni krah v pol stoletju v tem mestu.

Tekstilna družba ustavila obrat Garfield, N. J. — The Gar- field Worsted Co. je ustavila obrat v tukajšnjih tovarnah. Več kot tisoč delavcev je izgu- bilo delo. Ta družba ima večje število tovarov v Passaicu in Pattersonu, kjer so odalovitve delavcev na dnevnem redu.

vlada zavzela bolj odločno stali- šče napram Japonski. Da li bo temu sledil ekonomski bojkot, je vprašanje, na katerega je se- danj težko odgovoriti, ker nadalj- nji ukrepi ameriške vlade zavise od razvoja situacije v Šangaju.

ŽELEZNIČARJI PRESENETILI AD- MINISTRACIJO

Trmoglavo upiranje proti reduk- ciji povzročilo glavobol

Washington. — (FP) — Ad- ministracija je izredno iznena- dena nad pogajanjmi med vodite- lji železničarjev in predstniki železnice, ker je pričakovala, da bodo prvi pristali na redukcijo brez večjega odpora.

Desetodstotna redukcija bi delničarjem prinesla letno krog 250 milijonov dolarjev. In ko je prišla iz Chicaga prenagla vest, da so železničarji pristali na znižanje, so delnice Baltimo- re & Ohio železnice takoj po- skočile od 12 na 21 pointov.

Administracijski politiki bi radi videli redukcijo na železni- kah tudi radi tega, ker bi potem laglje forsirali redukcijo svez- nim uslužbenecem. Vlada namreč računa bolj na redukcije plač kot na tisto magično silo, ki naj prikljče "prosperiteto izza ogle," ko pa na svojo dvemilijardsko rekonstrukcijsko korporacijo, pravijo vladni ekonom, ki po- znajo težnje administracije.

Potek pogajanj v Chicagu pa pokazuje, da bo mogoče vzelo več mesecev, predno bo prišlo do redukcij na železnicah. Radi tega so se izboljšali tudi izgledi za sprejetje La Folletteove pre- dloge za javna dela.

Spremembe v mehiški vladi

Calles hoče imeti popolno kon- trolo nad kabineto

Mexico City. — (FP) — Ge- neral Calles se je iznebil več ministrov, ki so naklonjeni ad- ministraciji predsednika Rubia. Aaron Saenz, trgovinski mini- ster in prominentna osebnost v mehiškem političnem življenju, je resigniral. Zaeno sta izstopila iz kabineta genara Estrada, zu- nanji minister, in finančni mi- nister Montes de Oca. Slednji je vodil pogajanja z ameriško vla- do, ki so rezultirala v znani La- montovski pogodbi, katero pa mehiški kongres do sedaj še ni o- dobnil.

Ko se je Calles vrnil v poli- tično življenje zadnje jesen in postal član kabineta, je bil ge- neral Amaro, načelnik vojnega departamenta, prikljčen na resig- nacija. Politični opazovalci so takrat trdili, da se je Calles ho- tel iznebiti Amara, ker je bil slednji zelo popularen pri voja- škkih častnikih. Po Amarovem odstopu je Calles prevzel pose- načelnika vojnega departamenta, ki je ključ do moči v Mehiki.

Manuel Tellez, bivši mehiški poslanik v Washingtonu, je na- sledil Estrada kot zunanji mi- nister.

Zupan predlaga petdnevnik za mestne uslužbence

Boston, Mass. — Zupan Cur- ley je sestavil predlogo, ki dolo- ča petdnevnik za mestne usluž- bence. Načrt bo predložen drž- avni legislaturi na prihodnjem zasedanju.

Dasi bo zakon brezposelnost- nega zavarovanja olajšal breme brezposelnim, vendar ne pomeni solucije poteškoč, ki jih je u- stvarila sedanja depresija. To priznavajo tudi sponzorji pre- dloge. Sprejetje predloge je le da- lo zgled drugim državam, ki bo- do prej ali slej pristopile odobri- ti silno zakonodajo.

Madison, Wis., 29. jan. — Za- govorniki zavarovanja proti brezposelnosti so se večeraj zbra- li v governorjevem uradu, ko je governor podpisal Grovesovo predlogo. S tem je predloga po- stala zakon, ki je prvi te vrste v Združenih državah.

Madison, Wis., 29. jan. — Za- govorniki zavarovanja proti brezposelnosti so se večeraj zbra- li v governorjevem uradu, ko je governor podpisal Grovesovo predlogo. S tem je predloga po- stala zakon, ki je prvi te vrste v Združenih državah.

Madison, Wis., 29. jan. — Za- govorniki zavarovanja proti brezposelnosti so se večeraj zbra- li v governorjevem uradu, ko je governor podpisal Grovesovo predlogo. S tem je predloga po- stala zakon, ki je prvi te vrste v Združenih državah.

Madison, Wis., 29. jan. — Za- govorniki zavarovanja proti brezposelnosti so se večeraj zbra- li v governorjevem uradu, ko je governor podpisal Grovesovo predlogo. S tem je predloga po- stala zakon, ki je prvi te vrste v Združenih državah.

Madison, Wis., 29. jan. — Za- govorniki zavarovanja proti brezposelnosti so se večeraj zbra- li v governorjevem uradu, ko je governor podpisal Grovesovo predlogo. S tem je predloga po- stala zakon, ki je prvi te vrste v Združenih državah.

Madison, Wis., 29. jan. — Za- govorniki zavarovanja proti brezposelnosti so se večeraj zbra- li v governorjevem uradu, ko je governor podpisal Grovesovo predlogo. S tem je predloga po- stala zakon, ki je prvi te vrste v Združenih državah.

Univerza proti svobodi govora

Študentovski forum razpuščen, ker je aranžiral radikalno de- bato

Pittsburgh, Pa. — (FP) — Ne- davno ustanovljen študentov- ski forum na Carnegie Institute of Technology je imel kratko življenje. Te dni je bil razpu- ščen, ker je bil aranžiral debato med Scot Nearingom in profe- sorjem Jonesom a pittburške univerze o vprašanju, ali je mo- goča planirana ekonomija ne da bi bilo treba zateči se h komu- nizmu.

Za reakcionarni študentovski koncil, katerega dominira fa- kulteta, je bila ta tema preveč radikalna za bodoče inženirje in tehnike. Sklenili so, da se kaj takega ne sme v bodoče več zgo- diti, da se bodočih intelektual- nih voditeljev industrije ne oku- ši z novimi idejami.

Študentovski koncil, ki je ma- rioneta šolske administracije, je dobil pretvezo za razpust foru- ma v tem, ker se je debata vr- šila v Carnegiejevi dvorani iz- ven kampusa. Da je bila to pretveza, je dokaz nadalje v tem, da je vodstvo foruma pre- pustilo debato študentovski ligi zapadne Pennsylvanije, ko se je pojavila opozicija v Carnegie Tech proti nji.

V dveh letih je to drugi slu- čaj razpustitve liberalne študen- tovske organizacije med akade- miki v Pittsburghu. Pred par leti je bil razpuščen na pittburški univerzi liberalni klub aka- demikov z veliko detonacijo, ka- tere odmevi so se razlegali širom Amerike. Takrat je bil povod protestni shod za Mooneyja, na katerem je govoril profesor Barnes.

In ker velebiznis kontrolira obe instituciji, pittburško uni- verzio in Carnegiejev institut za tehnologijo, ki se nahajata dru- ga poleg druge, se skrbno čuva študente pred okuženjem z radi- kalnimi idejami in nazori. Ven- dar pa ne z uspehom, ker so med študenti tudi radikalni elemen- ti, socialisti in komunisti, ki taj- no izdajajo svoje publikacije.

Kljub temu pa vodstvo "kate- drale znanosti" — pittburške univerze — pravi, da vlada na kampusu svoboda tiska in govo- ra. Edina restrikcija je "good judgment," kot se je glasil od- govor vodstva Študentovske federacije zapadne Penne. Car- negie Tech pa zahteva "kooperaci- jo" med fakulteto in študenti, kar pomeni cenzuro študentov- skih publikacij in aktivnosti.

Wisconsin ima brezposelnostno zavarovanje

Madison, Wis., 29. jan. — Za- govorniki zavarovanja proti brezposelnosti so se večeraj zbra- li v governorjevem uradu, ko je governor podpisal Grovesovo predlogo. S tem je predloga po- stala zakon, ki je prvi te vrste v Združenih državah.

Madison, Wis., 29. jan. — Za- govorniki zavarovanja proti brezposelnosti so se večeraj zbra- li v governorjevem uradu, ko je governor podpisal Grovesovo predlogo. S tem je predloga po- stala zakon, ki je prvi te vrste v Združenih državah.

Madison, Wis., 29. jan. — Za- govorniki zavarovanja proti brezposelnosti so se večeraj zbra- li v governorjevem uradu, ko je governor podpisal Grovesovo predlogo. S tem je predloga po- stala zakon, ki je prvi te vrste v Združenih državah.

Madison, Wis., 29. jan. — Za- govorniki zavarovanja proti brezposelnosti so se večeraj zbra- li v governorjevem uradu, ko je governor podpisal Grovesovo predlogo. S tem je predloga po- stala zakon, ki je prvi te vrste v Združenih državah.

Madison, Wis., 29. jan. — Za- govorniki zavarovanja proti brezposelnosti so se večeraj zbra- li v governorjevem uradu, ko je governor podpisal Grovesovo predlogo. S tem je predloga po- stala zakon, ki je prvi te vrste v Združenih državah.

Madison, Wis., 29. jan. — Za- govorniki zavarovanja proti brezposelnosti so se večeraj zbra- li v governorjevem uradu, ko je governor podpisal Grovesovo predlogo. S tem je predloga po- stala zakon, ki je prvi te vrste v Združenih državah.

Madison, Wis., 29. jan. — Za- govorniki zavarovanja proti brezposelnosti so se večeraj zbra- li v governorjevem uradu, ko je governor podpisal Grovesovo predlogo. S tem je predloga po- stala zakon, ki je prvi te vrste v Združenih državah.

Madison, Wis., 29. jan. — Za- govorniki zavarovanja proti brezposelnosti so se večeraj zbra- li v governorjevem uradu, ko je governor podpisal Grovesovo predlogo. S tem je predloga po- stala zakon, ki je prvi te vrste v Združenih državah.

Madison, Wis., 29. jan. — Za- govorniki zavarovanja proti brezposelnosti so se večeraj zbra- li v governorjevem uradu, ko je governor podpisal Grovesovo predlogo. S tem je predloga po- stala zakon, ki je prvi te vrste v Združenih državah.

Madison, Wis., 29. jan. — Za- govorniki zavarovanja proti brezposelnosti so se večeraj zbra- li v governorjevem uradu, ko je governor podpisal Grovesovo predlogo. S tem je predloga po- stala zakon, ki je prvi te vrste v Združenih državah.

Madison, Wis., 29. jan. — Za- govorniki zavarovanja proti brezposelnosti so se večeraj zbra- li v governorjevem uradu, ko je governor podpisal Grovesovo predlogo. S tem je predloga po- stala zakon, ki je prvi te vrste v Združenih državah.

Madison, Wis., 29. jan. — Za- govorniki zavarovanja proti brezposelnosti so se večeraj zbra- li v governorjevem uradu, ko je governor podpisal Grovesovo predlogo. S tem je predloga po- stala zakon, ki je prvi te vrste v Združenih državah.

ZAHTEVE ZA RE- DUKCIJO OBO- ROŽEVANJA

V svojem pismu predsedniku Hooverju poudarja, da so la- datki za oboroževanje za 70% višji kot pred svetovno vojno

Washington, D. C. — (FP) — Ameriški pacifisti so predse- dniku Hooverju poslali pismo, v katerem zahtevajo, naj instrui- ra člane ameriške delegacije, ki se udeležijo razorožitvene kon- ference v Zenevi, da predlagajo redukcijo za 50% vsem drža- vam, ki bodo poslate svoje za- stopnike na konferenco. Ta re- dukcija naj bi stopila v veljavo l. 1933 in naj bi služila za basis kompletne razorožitve.

Pismo so podpisali voditelji raznih pacifističnih in delavskih organizacij, med temi John Ne- vin Sayre, Devere Allen, John Dewey, Norman Thomas, Tuck- er P. Smith, William Hull, Ho- ward Y. Williams, John Haynes Holmes in Clarence Pickett.

V pismu omenjajo Hooverje- vo izjavo, katero je podal na sbo- rovanju Mednarodne trgov- ske zbornice in v kateri je reče- no, da letni stroški oboroževa- nja znašajo pet milijard dolar- jev ali 70% več kot pred sve- tovnjo vojno. Vse države so svi- šale izdatke v zvezi z raznim mirov- nim paktom, ki so bili odobreni v zadnjih letih.

Mednarodna federacija vidi voj- no nevarnost

Amsterdam. — Urad Medna- rodne transportne federacije svari delavstvo pred novo vojno in ga urgira, naj se postavi vseh sredstev za preprečitev novega klanja. "Mi kličemo sodrugom vseh dežel, da s vsemi silami podprejo gibanje za ustanovi- tev socializma, ki bo slonel na demokraciji, in da so priprav- ljeni braniti se pred reakcijo, ki skuša ukiniti civilne svobodžni- ce."

Znižanje plač v Nemčiji na 25%

New York. — Od leta 1927 so se plače v Nemčiji znižale za 25%, kot pokazujejo številke, katere je sestavil ekonom dr. R. Kuczynski. Ta padec ne pre- stavlja nominalnega znižanja plač za omenjeno vsoto, ampak le njih nakupovalno moč, ki je danes eno četrtno manjša kot je bila leta 1927 in tudi še lansk- leto do oktobra meseca. Od tega meseca se je zaslužek nemške- ga delavstva znižal radi brezpo- selnosti in delne zaposlenosti za 45.7% v primeru z 49% v Ame- riki. Reducirane pa so bile tudi plače. Znižanje nakupovalne sile nemškega in ameriškega delav- stva je v odstotkih približno enako.

Zamorska organizacija odklanja prispevke

New York. — Narodna asoci- acija za napredek zamorskega ljudstva je naznanila, da ne bo več prejemala prispevkov za obrambo zamorskih fantov, ki so bili obojeni na smrt v Scotta- boru, Ala., ker je zadeva prešla v roke Mednarodne delavske o- brambe.

New York. — Narodna asoci- acija za napredek zamorskega ljudstva je naznanila, da ne bo več prejemala prispevkov za obrambo zamorskih fantov, ki so bili obojeni na smrt v Scotta- boru, Ala., ker je zadeva prešla v roke Mednarodne delavske o- brambe.

New York. — Narodna asoci- acija za napredek zamorskega ljudstva je naznanila, da ne bo več prejemala prispevkov za obrambo zamorskih fantov, ki so bili obojeni na smrt v Scotta- boru, Ala., ker je zadeva prešla v roke Mednarodne delavske o- brambe.

New York. — Narodna asoci- acija za napredek zamorskega ljudstva je naznanila, da ne bo več prejemala prispevkov za obrambo zamorskih fantov, ki so bili obojeni na smrt v Scotta- boru, Ala., ker je zadeva prešla v roke Mednarodne delavske o- brambe.

New York. — Narodna asoci- acija za napredek zamorskega ljudstva je naznanila, da ne bo več prejemala prispevkov za obrambo zamorskih fantov, ki so bili obojeni na smrt v Scotta- boru, Ala., ker je zadeva prešla v roke Mednarodne delavske o- brambe.

New York. — Narodna asoci- acija za napredek zamorskega ljudstva je naznanila, da ne bo več prejemala prispevkov za obrambo zamorskih fantov, ki so bili obojeni na smrt v Scotta- boru, Ala., ker je zadeva prešla v roke Mednarodne delavske o- brambe.

New York. — Narodna asoci- acija za napredek zamorskega ljudstva je naznanila, da ne bo več prejemala prispevkov za obrambo zamorskih fantov, ki so bili obojeni na smrt v Scotta- boru, Ala., ker je zadeva prešla v roke Mednarodne delavske o- brambe.

New York. — Narodna asoci- acija za napredek zamorskega ljudstva je naznanila, da ne bo več prejemala prispevkov za obrambo zamorskih fantov, ki so bili obojeni na smrt v Scotta- boru, Ala., ker je zadeva prešla v roke Mednarodne delavske o- brambe.

Liga posvarila japonsko vlado

Kitajska delegacija zahteva od- ločno akcijo in odklanja bese- dičenje

Zeneva, 29. jan. — Kitajska delegacija je danes predložila zahtevo, da Liga izvaža 10. in 15. točko pogodbe, ki predvideva drastično akcijo za ohranitev te- ritorijalne nedotakljivosti Kitaj- ske proti militarističnim napa- dom.

Zeneva, 29. jan. — Dvanajst članov Sveta Lige narodov se je večeraj sestalo na tajni seji, iz katere so bili japonski in kitaj- ski delegati izključeni, in spre- jele deklaracijo, nanašajočo se na japonsko stališče v Mandžuriji.

Deklaracija je pohleven doku- ment in se ne more primerjati s noto, ki jo je ameriški državni tajnik Stimson nedavno naslovil japonski vladi. Ameriška nota je odločno poudarjala, da Zdruše- ne države ne bodo prišale nobe- ne pogodbe med Kitajsko in Ja- ponsko, katero bi slednja vali- la prvi s grotnjo militaristične invazije.

Dr. W. W. Yen, kitajski dele- gat, je prej obvestil Svet Lige narodov, da Kitajska zahteva od- ločno akcijo s strani Lige, ne prasnih besed.

"Bili smo pohlevni, uljudni in potrpečljivi", je dejal Yen, "to- da tako ne more iti naprej. Ja- ponska se ne zmeni za svari- la neovirano nadaljuje s okupacijo kitajskega ozemlja. Liga ni sto- rila ničesar za omejitev japo- nskih militarističnih operacij. To se mora končati. Kitajska zahteva akcijo."

Tovarnar ugraja prizna- nje Rusije

V Rusiji vidi dober trg za ame- riško blago in dobrega plač- nika

Monroe, Mich. — Na letni seji podjetniške organizacije tega mesta je John Lowett, direktor Michigan Manufacturers asocia- cije, urgiral priznanje sovjetske Rusije, ki po njegovi sodbi nudi velik trg za ameriške produkte in je dober plačnik. Glavna ovi- ra temu je pomanjkanje nor- malnih političnih in gospodar- skih odnosov med obema de- šelama.

Lowett je bil zadnje poletje v Rusiji, kjer je po navodilu Michigan Manufacturers asocia- cije preiskoval trgovinske mo- nosti. "Bel sem v Rusijo ne kot turist, marveč kot biznisman, ker so naši podjetniki zainteresi- rani v ruski trg," je rekel Lo- wett, ki je bil glavni govornik. "Turisti vidijo to, kar jim so- vjetski uradniki žele pokazati, jaz pa sem videl razmere, ki v resnici obetajo."

Rekel je, da Rusija ne bo kon- kurirala s Ameriko na medna- rodnih trgih nič bolj kot konku- rirajo otoki v južnem morju. "Prepričan sem, da bi Združene države morale priznati rusko vlado. Nas nič ne briga, kakšen politični sistem hočejo imeti. In argumenti državnega depart- amenta proti priznanju so bili v preteklosti že v marsikaterem slučaju ignorirani.

"V Rusijo sem šel brez vsake teorije, spoznal sem pa, da je anti-komunistični lažnjivec rav- no tako slab kot je pro-komuni- stični lažnik. Oba sta lažnika." Rekel je, da je našel veliko po- hajkovanje pri delu in produkci- jo na splošno slabo organizira- no. Tudi ne veruje, da bo vlada obdržala komunistično orien- tirano mladino na svoji strani za nedogledno dobo, ampak bo sled- nja zahtevala več svoboda.

Los Angeles rešuje brezpo- selnost

Los Angeles, Cal. — Da sman- ja število brezposelnih čimbolj, to mesto plača vozne stroške vsakemu brezposelnemu Mehi- kancu, ki se hoče vrniti v domo- vino. Januarja jih je že odlo- rilo vlak, 1,400 oseb, kar je me- sto stalo \$15,000.

PROTESTI PROTI DRŽAVNI MILICI

Unija zahteva od vojnega tajni- ka, da stopi vodstvu narodne garde v Illinoisu na prste

New York. — (FP) — Ame- rican Civil Liberties Unija je poslala vo

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO EN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnost na Zdravstveno dravstvo (levo) v Kanadi...
Narodnost na Zdravstveno dravstvo (levo) v Kanadi...
Narodnost na Zdravstveno dravstvo (levo) v Kanadi...Subscription rates for the United States (except Chicago)...
Subscription rates for the United States (except Chicago)...
Subscription rates for the United States (except Chicago)...

One copy sent to subscribers—Receipts to be returned.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be returned.

Readers are asked to send their letters to the Editor.

PROSVETA

2607-29 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE VETERATED PRESS

Bankrotno voditeljstvo

Ostanki nekdanjajne organizacije rudarjev United Mine Workers of America imajo ta teden zborovanje v Indianapolisu. Unija, ki je pred nekaj leti štela brez malega pol milijona članov, ne šteje danes niti 150.000 rednega članstva. Tako je posledica reakcionarnega in nesposobnega vodstva te unije. Predsednik Lewis je s svojim nesposobnim vodstvom poglaval unijo v propast; rajši je dopustil, da je unija rudarjev izgubila stavko za stavko in se razbila v sovražne frakcije, kakor da bi se bil umaknil kot je hotela večina poštenega članstva.

Unija na polju mehkega premoga je domalega bla, toda nesposobno in nazadnjaško vodstvo še vedno peristira. Kakor poročajo iz Indianapolis, je Lewisova konvencija posetila papa Green, predsednik Ameriške delavske federacije, ki je bil prej tajnik rudarske unije. Green je pozdravil ostanke svoje nekdanje organizacije in pozival delegate — kot se glasilo poročilo — naj pomagajo obnoviti industrijo premoga na ta način, da bodo rudarji spet imeli delo in dobro mezo, magnetne premoga pa bodo imeli dobiček.

To je vse, kar hoče papa Green za rudarje! Industrija premoga naj se obnovi, da bodo magnetne imeli dobiček — in ko bodo magnetne imeli dobiček, bodo tudi rudarji imeli delo. Do plicke Hooverjeve politike! Najprej je treba pomagati propadlim bankirjem in tovarnarjem in ti bodo že potem pomagali delavcem z uposlavljenostjo.

In Green je predsednik Ameriške delavske federacije, ki se postavlja kot nekakšna predstavnica ameriškega delavstva! Lep delavski vodja, ki se najprej briga za dobiček magnetov in šele potem za delo in plače organiziranih delavcev! Da bi se pobirjal za vprašanje: kje in v čem so garancije za stalno delo in dobre plače rudarjev, to mu še na misel ne pride. In vendar je to najbolj potrebno! To je glavno vprašanje.

Nujno vprašanje je tudi, kje je najhitrejša pomoč za brezposelne rudarje in ostale delavce. Vsakemu tistem delavcu je bilo že davno jasno, da edino federalna vlada lahko hitro dobi denar za izdatno pomožno akcijo, ki bo kaj zalegala, toda Green je še na zadnji letni konvenciji Ameriške delavske federacije prejšnjo jesen odločno pobijal vsako zahtevo za federalno finančno odpravo. Kakor predsednik Hoover tako je bil tudi Green mnenja, da bo privatna dobrotelost že zadostila vsem potrebam. Pobijal je tudi načrt federalnega socialnega zavarovanja, ki ga zavedni delavci zahtevajo na vsaki konvenciji federacije.

Zdaj, ko je privatna dobrotelost korenito bankrotirala, se je začelo tudi Greenu dantiti, da nekaj ni v redu in da bo federalna vlada le morala pomagati. Kje je bil prej? — V Indianapolisu je tudi rekel, da je danes osem milijonov delavcev brez dela v Združenih državah. Green je vedno tri ali štiri milijone odzad. Ko je lani število brezposelnih preseglo deset milijonov, je on računal, da jih je šest.

Take, mentalno bankrotne voditelje imajo ameriški strokovno organizirani delavci v svojih starih unijah. Ni nič čudnega, če danes te unije ne štejejo nič, kakor da jih ni, in če delodajalci delajo z delavci kot svinja z mehkom.

Španski jezuiti gredo v Ameriko

Španska vlada je izgnala jezuite, ki so 400 let molali španski narod. Teh parazitov je čez 3000 in v Vatikanu, kjer je vodstvo jezuitskega reda, so v skrbah, kam bi poslali španske jezuite. Pa so se domenili — kakor se glasi vest iz Rima — da pošljejo starejše jezuite v Belgijo, in Holandijo — edini dve deželi v Evropi, ki še trpijo jezuite — mlajše pa v Združene države in latinsko Ameriko.

Amerika je v zadnjem letu, odkar narašča depresija, skoro zapečatila svoje meje naseljenecem; omejitve so tako stroge, da ni bilo še nikdar takih. In zdaj se obeta romanje jezuitov čez morje! Vatikan kar dekretira: v Ameriko idite, tam je še dovolj pale. Ali jim bodo vrata odprta? Vsekakor bodo, kajti ameriška cerkev je bogata in lahko garantira, da jezuitje ne bodo "javno breme", kar je danes glavna in kolikor toliko opravičena preteza proti drugim naseljenecem.

Mi se španski jezuiti prav nič ne bojimo, ker nam ne bodo delali zgage, toda diskriminacija, s katero se odlikuje ameriški naseljenjski zakon, je vredna vse obsodbe. Koristnim naseljenecem so vrata absolutno zaprta, jezuitim in drugim parazitom, ki prinašajo Ameriki samo škodo, so pa odprta na stela.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Za odpravo moderne kuge

Gleason, Wis. — Ni posebno važno, opisovati delavsko mizerijo, ali moderno kugo, da kako imamo tu in tam, ker ta je razprežena po celotni svet, kjerkoli vlada privatni kapitalizem. Apehram na one delavce, ki niso še preveč prizadeti, da naj ne bodo preveč pasivni, kajti tudi nje lahko pride kaj takega, ali pa na njihove potomce. V tem imamo dovolj skušnjav in je najboljše, da jo upoštevamo.

Veliko je ljudi danes v kritičnem stanju, kateri so bili pred kratkem premožni ljudje in še sanjajo se jim ni o kakem pomankanju; danes omagujejo od vsega hudega. Nepotrebno se mi zdi opisovati to, ker to že vsak predobro ve. Bolj važno pa je, pisati, kako to kugo odstraniti. Vsi zavedni delavci vedo, da svet je odvisen od delavcev in da si lahko uredijo vse najboljše po svojih volji kolikor narava dovolji.

Kaj nam je potreba? Sporazuma, ne pa strank in stranic, ker to le končno pride kot orodje v prid kapitalizmu. Prav nič ne bomo ugovarjali, da niso omenjena še kaj dobre stvari, ali mi se nahajamo sedaj v drugi dobi. Moramo se odločiti samo za ene stranko: delavsko. Najbolj je, da se optimiramo kot delavci delavske stranke, katera je v praksi že pokazala, kaj je zmogljiva. Ka vidimo, kako uspešno funkcionira na vzhodu in ko vemo, da je trdno zavarovana pred vsemi hipnavci, zapeljivci in individualizmom, ter da jo je nemogoče zrušiti vsem kapitalističnim modrijanom. Vsi večji strokovnjaki sveta vseh vrst, kateri imajo kolikaj poštenja, so dokaj povoljni poročali o ekonomskem stanju in naštirli Rusije. Ravno tako so se tudi izkazali za najboljše diplomate na svetu. Zakaj? Zato, ker podlaga in geslo jim je resnica in pravica. Tudi gospodarsko so se izkazali za najboljše. To dokazuje njih podjetnost in načrti. Še bolj se pa hočejo vzposobiti v tem. Kot se vidi, so vselej pri volji sprejeti dobro sugestijo, ako se jim vidi umestna in če jo je mogoče izvršiti. Zatorej ona nepremišljena obsodba na drži, ki pravi, da bi nam oni diktrali, kakor da bi oni nam ukazali, da se ne sme več pridelovati bombaža na jugu, temveč da se ga mora na daljnem severu, ali druge take nesmiselnosti.

Z velikim zanimanjem čitam opise v Prosveti, ki prihajajo iz Detroita. To pa še bolj zato, ker tam imam veliko znanov in prijateljev. Poroča se od tam, da se veliko govori in piše zadnje čase o združenju socialistov in komunistov. Dokaj krasna ideja je to. Samo, da še nobeden ni napravil formule za to in podal pogojev, da na kak način naj bi se združili. Prosim one, ki so nasprotni temu načrtu, da povedo, zakaj neboje združitve. Pogoje za združitve imamo izvršne, kateri so bili že zdavnaj izdelani, samo upoštevati jih moramo. Glavni in najbolj temeljiti je ta, da eni in drugi delujemo za doseg enega in istega cilja. Samo pot do cilja da se razlikuje, in to da nima veliko pomena. Po mojem mišljenju pa to ni tako, marveč pot do cilja je ravno tako važna kot cilj sam. Kajti pot, katera vodi okrog cilja, ne pride do cilja in ravno tako tudi pot, katera vodi v drugo smer, ne more nikdar priti do cilja. Zelim, da ne bi bil nikdar čas izrpan v agitaciji v prid združenju, dokler se to ne uredi. Delavci se tudi ne bi smeli ozirati na to kadar gre v prid delavstvu, da kateri stranki njegov prijatelj ali neprijatelj pripada, da bi zaradi tega pristopili k stranki ali odstopili od nje. Ozirati se imamo samo na to, da kako stališče ima stranka; posamezne osebe so pa stranska zadeva.

Prejalsi moramo delavci zavzeti eno pot, zato je pa tudi zelo potrebno, da se razgovarjamo in premišljujemo o tem, da ne postanemo orodje v prid tiranom, v škodo pa samemu sebi in našim sodelavcem. Čas postaja kratak za takšno razmišljanje, zato se je potreba tudi bolj posuriti, da se pride do uspeha v tem pogledu. Ravno tako tudi izgleda, da ne bomo imeli dolgo priložnosti več, čitati v delavskih listih kaj takega, kar bi utegnili kaj koristiti delavcu na političnem polju. Najbolj je sil-

gurno to, da imamo omenjeno zapisano v arcu. Sedaj nas bica kapitalizem, pozneje je pa kapitalistični namen tak, da uvede tako, da se bomo bical delavci sami sebe, namreč eden drugega.

Rečeno je, da človek, ki ne pripada k nobeni stranki, je brez pomena. Po mojem mišljenju temu ni tako. Dobri simpatičarji so skoro ravno tako potrebni kot člani, ali pa še lahko veliko bolj, če niso v pravi stranki. Ravno tako kot pri vsaki zgradbi ali podjetju ni ravno potrebno, da bi morali delati sami mojstri, dobri so tudi drugi delavci brez mojstrskega znanja, samo da imajo polno zaupanje vanje in da dobro vedo, da je načrt pravilen. Postati član prave stranke je gotovo najboljše, ali pri tem pridejo razne okoliščine in razlogi, katere moramo upoštevati. Dajati ljudem mojstrska opravila, za kar nimajo potrebne podlage, ali ljudem, kateri niso zanesljivi, je nevarno. V tem imamo dovolj skušnjav; takšni lahko zabredijo vedoma ali nevedoma s celim pokretom tako daleč, da potem ga je težko več rešiti.

"Saljivka" revolucija s ficatavi je brez pomena. Ali združitev v eno delavsko organizacijo pa ima pomen, zato tudi omenjeno se ne da primerjati eno k drugemu. V slogi je moč. Pregovor pravi: Slova laži, nesloga tlači.

Delavci si moramo najprvo priboriti obstanek, in to le s tem, da si ustanovimo svojo delavsko vlado. V dosedajšega je pa najbolj uspešna združenje delavskih organizacij. Kadar bomo delavci imeli svojo vlado, je pa namen, da jo brani "uma svetli meč" pred sovražniki. Da bi pa čakali na ono dobo, ko bi lahko premagali "uma svetli meč" bo pa preteklo še več stoletij, ali sploh nikdar ne bi prišlo do tega. Da pride človek do takega zaključka, ni potreba veliko misliti, nego samo samega sebe vprašati, da kdo vzgaja mladino? Prijatelji delavstva ali neprijatelji? Čakati na ono dobo, ko bo lahko premagal "uma svetli meč" delavstva "uma svetli meč" je nesmiselnost. Kadar se bo človeštvo še tako daleč povzpelo, potem pa tudi vlade ne bo potreba. Ako se človeštvo tako daleč povzpne, potem se bo tudi vsak sam sebe znal vladati.

Kdor nasprotuje združenju delavskih organizacij, naj tudi ve, da je nasprotnik delavstva, vedoma ali nevedoma. Torej koncem konca pridemo do zaključka, da se moramo boriti za pogoje delavstva. Glavni pogoj pa je za takšno vlado, v kateri bo mogoče ljudi vzgojiti socialno.

Veliko se govori in piše danes o izobrazbi in svobodi, ali premalo pa o kakšni izobrazbi in kakšni svobodi. Tega se poslužujejo nekateri ljudje vedoma, večina pa nevedoma. Zato je pripočljivo, da nekoliko mislimo o tem, da kakšno izobrazbo in kakšno svobodo. Potrebno je, da mi-

slimo o tem na vse štiri strani sveta pa še naokrog. Ako storimo tako, potem pridemo do zaključka, da sedanja inteligenca in svoboda sta verok sedanje delavske mizerije.

Pod delavsko vlado bodo vsi oni vzdihovali, ne samo takšni kot je Capone, nego tudi vsi kapitalistični izkoriščevalci in oni, kateri hočejo udobno živeti na ramenih poštenih ljudi. Vzdih bo: Prostost duha, o kje si ti! Ravno tako sedaj vzdihujejo ruski caristi. To zato, ker ne morejo vzeti s svojo svobodo drugim svobode. Torej, svoboda mora imeti mejo in izobrazba taka, da je v korist vsem ljudem. Tudi sedaj prošim dobro razodene kritike, ako se komu zdi, da bi bila umestna, tako da bomo imeli boljši uspeh. — Joseph Drobnich.

Društvo je zgubilo prijatelja

Klein, Mont. — Tukajšnji Skotje so obhajali svoj narodni praznik na rojstni dan njihovega prijubljenega narodnega pesnika Roberta Burnsa. (Robert Burns se je rodil 26. jan. 1759.) Bil je obilo zabave in na višku slavya se je mrtev zgurgil dr. A. N. Alexander zadet od kapi. Navzoča sta bila dva zdravnika, ki sta ga skušala obuditi, pa vse zaman. Pokojni je bil večletni zdravnik društva št. 132 SNPJ in zdravnik krajevne organizacije UMW. Z njim smo delavci zgubili veliko zdravniško pomoč, posebno brezposeln, zakaj on je vsakemu rad pomagal in to največ brezplačno. Ni se oziral na narodnost. Rojen je bil v Ameriki. Poznan je bil kot več zdravnik, posebno pri operacijah. Njega ne bo mogoče nadomestiti, kajti bil je dobra pomoč delavcem, ki jim je vselej rad pomagal.

Tudi tukaj je mnogo brezposelnih in dnevno se več njih število. Zima je mila, skoro nič snega in ne mraza, le veter rad ponagaja. Kakšen dan je tako močan, da se nič ne vidi pred prahom, ki ga nosi. — Mihael Krivec, član društva 132.

Nekoliko zgodovine

Bridgeville, Pa. — Pred 25 leti je bilo le par slovenskih družin v tej naselbini, pet let pozneje pa so se Slovenci v večjem številu pričeli naseljevati v okolico. Prvotno so se naselili samostojni rojaki, potem pa tudi družine. Nekateri so odšli in drugi prihili. Sedaj je nad 40 slovenskih družin tukaj in večina teh lastuje svoje domove.

Z delom gre slabo. Premogokopi obratujejo polovično in tako tudi ena tovarna, druge pa še manj, ena pa je že dolgo tega zaprla svoja vrata. Od tu se vozijo delavci na vse strani na delo; nekateri v bližnje premogokope, drugi v tovarne, tretji pa celo v mesto Pittsburgh 12 milj daleč. Razume se, da je večina delavcev doma in čaka boljših časov.

Pred kratkim se je tukaj pripetila velika razstrelba v nekem italijanskem restavrantu. Baje je bila delo črnorokarjev, ki so postavili iz maščevanja svoji žrtvi kar tri bombe v hišo. Ob razstrelbi ni k sreči bilo nobene ose-

be v poslopju. Eksplozija je bila tako močna, da je pobila na tisoče šip v okolič, posebno pa so utrpeli škodo hiše na Baldwin streetu. Seveda so bili pri tem prizadeti tudi naši rojaki. Tako je našemu trgovcu R. Pietersku razbilo 31 šip. Smrtnih slučajev ni bilo, bilo pa je par oseb ranjenih. Po razstrelbi je nastal požar, ki je upepelil tri hiše do tal. — Novembra meseca tega leta bo naše društvo SNPJ staro 16 let. Ustanovljeno je bilo s 13 člani. Potrebne listine je preskrbel Frank Scupich. Se sedaj nekateri vprašujejo, da kje je to društvo. Društvo št. 235 SNPJ se nahaja na Frayer Hillu, ima lastno stavbo in kljub slabim razmeram še precej dobro obstoji. Rojaki, pristopajte k temu društvu! — John Zigman, tajnik.

Bančni krah

Bessemer, Mich. — Dne 19. jan. je tukaj zaprla svoja vrata First National banka. Prizadeti smo tudi člani društva št. 236 SNPJ, in sicer za \$300. Že par let smo to vsoto skupaj zbirali s tem, da smo plačevali naklado po 25c v društveno blagajno, tako da smo imeli za družbene potrebe. Sedaj pa krah!

Tukajšnje delavske razmere so jako slabe, poleg tega pa so nam utrgali 10% pri mežli, delamo pa samo po dva dni v tednu. — Frank Stempihar.

Lepo življenje!

Kenosha, Wis. — Tukaj se imamo, bi rekli, zelo dobro, kajti tovarniške sirene so zamrznile in nas ne kličejo več na delo. Kako lepo življenje imamo, ve najbolj seveda družinski oče in mati. Ako se v kratkem ne obrne na bolje, bo imela občina polovico ljudi za preživljati. Tudi tisti, ki delajo, ne zaslužijo niti za vsakdanje potrebe. Pač lahko smo veseli, ako ne bo treba jesti, bomo se pa nasitili s Hooverjevimi obljubami, ki nam jih je dal pred in po volitvah.

Pri vsem tem pa je najbolj žalostno to, da se lokalna mestna uprava najbolj briga le za sport in luksuz, vse drugo jim je pa deveta briga. Davki so visoki. Tovarne so pričeli podirati in že dve sta podrti, tretja pa je "pre-mufala" svoj posel iz mesta. Kaj bo? Ljudi je še enkrat toliko kot pred 20 leti. Mestna uprava je gnala.

Osebnost vest. Oni dan je preteklo 25 let odkar ava se podpisana poročila. Naši prijatelji in prijateljice so to neke zabeležili in nama priredili zabavni večer. Veselja je bilo ob tej priliki na kose in rojakinje so pripravile raznih dobrot. Tudi iz Waukegana, No. Chicaga, Racina in Milwaukeeja so se spomnili nam. Tega večera ne bova nikdar pozabili. Najlepša zahvala vsem in za vse darila ter trud!

John in Matilda Modrijan.

Malo odgovora

Cleveland, O. — Oho! Torej jugoslovanski odbor obstoja že več let. Kdo ga je pa izvolil? Ali se je kar sam postavil in si dal nalogo, da sklicuje društvene sestanke? Ali ni ta odbor postavila komunistična firma za nabiranje prispevkov? Naprimer kot "Labor Defense"? Tega nam ni Karl Trnastič pojasnil. On pa neče, da bi ona društva, ki še ne vedo, vedela, zakaj pravzaprav gre.

Bil sem sept. meseca na nekem shodu, kjer je bil Karl glavni govornik. Pa sem takoj videl, da gre tukaj za organiziranje slovenske postojanke komunistične partije, ne pa proti odklanjanju prstov ali drugim podobnim postavam. To je bilo takrat, ko je govoril tudi Louis Alexander, agubljani črnc, kojega je barbertonska policija umorila, potem je pa v bombaže nekje v Alabami od mrtvih vstal in prišel nazaj v Akron in Cleveland in potem priporočal "Labor Defense". Sam se je pa izrazil pred društvom za črnce v Akronu, da bo pustil komunistično organizacijo, ker je preveč obsodena. Pa ste ga takrat izbrabljali za svoje organizatorične namene. Tako mislite, da boste potem jugoslovanskega odbora tudi nas, ampak mi hočemo vedeti, kdo ste.

Torej jaz napadam druge delavske organizacije, ki se bojujejo za delavske pravice. Katero so pa tiste delavske organizacije, prijatelji? Ali je komunistična stranka do danes še priborila kakšne pravice delavcem? Če jih je, kje pa so v Ameriki?

(Dolje na 3. strani.)

Teža možganov in umnost

Se pred razmeroma kratkim časom so bili mnogi fiziologi naziranja, da je umna veličina odvisna od veličine možganov. Čeprav obstoji neka odvisnost med duševnostjo in možgani, vendar moderna znanost temu naziranju ni naklonjena, ker se je izkazalo v pre mnogih primerih za napačno.

Prav nedvomno je, da niso vsi posamezniki z velikimi možgani pomembni ljudje, zlasti ker določene bolezni povzročajo povečanje možganske mase. Neredko imajo baš idioti možganske teže, ki bi drugače veljale za karakternizacijo genialne nadarjenosti. Po drugi strani je resnica, da so imeli mnogi med najznamenitnejšimi geniji ogromne možgane.

Najtežje možgane je imel angleški pesnik Byron in sicer 2240 g. Povprečna možganska teža pa je 1400 g. Tudi Turgenjev je imel 2012 g teške možgane, genialni francoski anatom Cuvier pa 1980 g.

Nemški pesnik Schiller je imel abnormalno možgansko težo (1790 g.), glavni kemik Liebig pa le 1300 g. — torej še pod normalo! Še manjše možgane je imel znameniti francoski državnik Gambetta, tehtali so 1290 g. Najgenialnejši matematik vseh časov, Gauss, je imel le malo več nego običajne možgane.

Kako malo upravičeno je sklepati po možganski teži na razumnost, nam kaže že znano dejstvo, da zavistijo možgani po količini in tudi od velikosti in teže telesa. Veliko telo potrebuje naravno tudi velike možgane, saj je usmerjenih devet desetih vsega živčnega delovanja na gibanje in opazovanje misli. Če bi samo teža možganov odločala o duševni stopnji, tedaj bi bili kiti najbrihtnejše živali, saj jim možgani tehtajo celih 7 kg. Indijaki slon ima povprečno 5 in pol kilograma težke možgane, lev samo 200 g, panter celo 170 g, orangutani se postavljajo s težo preko 400 g, paviani 160 g, druge opice 70 g. Če pa primerjamo te številke s telesno težo omenjenih živali, se nam kaže takoj druga slika. Kitovi možgani tehtajo n. pr. manj nego desetstotino njegove telesne teže, lovji možgani že 500tinko, pri mladem orangutanu 60tinko, pri človeku povprečno 45tinko.

Vendar pa tudi razmerje med težo možganov in telesno težo ni odločilno za umsko stopnjo, kajti če bi bilo tako, tedaj bi bile n. pr. neke male opice krona stvarstva, kajti teža možganov jim doseže 17tinko telesne teže.

Kihanje in kašljanje

Čemu kihamo in zakaj kašljamo

V zamotanem mehanizmu našega telesa se odigrava po naši volji ali proti naši volji neprestano razni dogodki, ki jih amatrmo za samo ob sebi umavne, dasti le malokateri laiki ve, čemu so potrebni.

Čemu n. pr. kihamo? Če opazujemo v temni sobi sončen žarek, vidimo v njem milijarde in milijarde prašnih delcev, ki jih neprestano vdihamo. Ti delci bi se sčasoma napopnili vse naše telo in nas zadušili, da si narava ne pomaga na umen način s tem, da jih v organih, ki nabirajo dihanju, n. pr. v nosu, lovi s sistemom glad. Najbolj grobo delo opravljajo v tem pogledu baš dihalci v nosu, na katerih obvisijo prašni delci. Poleg teh dihalci pa so v nosu, v grlu in sapniku milijoni mikroskopsko majhnih dihalci, ki so v neprestanem gibanju, s katerim spravljajo vdihane prašne delce iz organizma. Pri tem delu jim pomagajo še neke stanice, ki izločujejo sluznato snov, s katero ovijajo nezželjene vdirače. Tretji pomočnik v tem čistilnem delu so pljuča.

Kadar pride trenutek, ko je vse pripraveno, da se v dihalnih nabravnih nesnaga vrže skozi vrata, se pljuča s krčevitim gibom napolnijo s zrakom in ga takoj nato sunkoma spustijo skozi nos ali usta, kjer se je pa nabrala onesnena sluz. V prvem primeru kihamo, v drugem zakajljamo. Kakšna sila je v tem sunkovitem vrženem toku, ki lahko predstavimo, če zvezmo, da bral srak pri navadnem dihanju s brzo potrdetja metra na sekundo, pri zakajljanju pa z brzo do 100 m na sekundo.

Kihanje je od naše volje neodvisno in ga ne moremo umetno proizvajati, kakor ga ne moremo potlačiti. Kašljanje je deloma lahko prostovoljno, ne prostovoljno kašljanje pa je skrajno težko zadržati. Umetno nadomestilo, samo šibkejša, sta za kihanje in kašljanje, vsakvaneje in hrkanje.

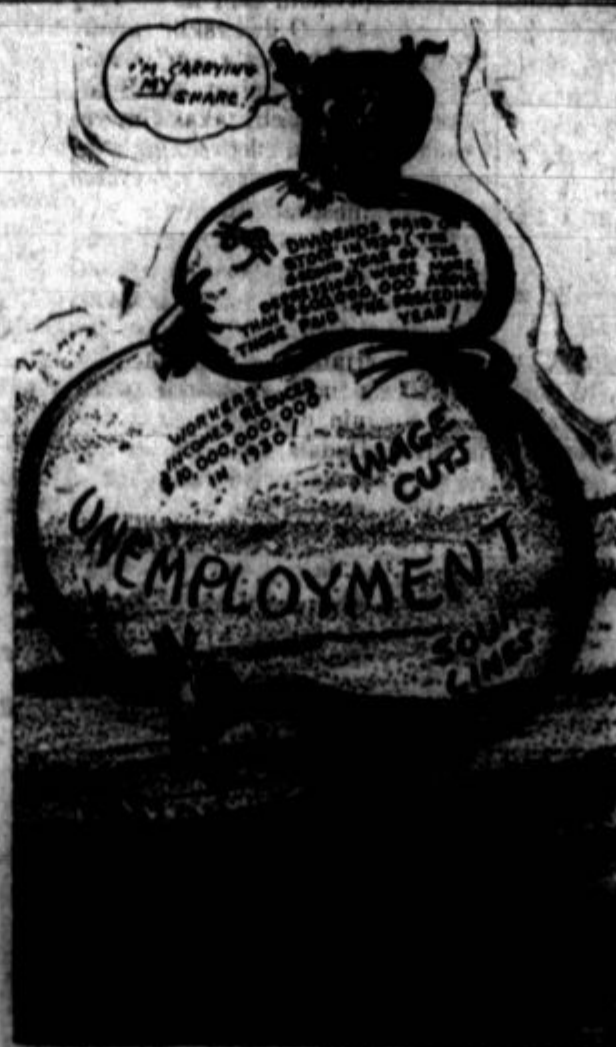
Afriški pračlovek

Prof. Hans Reck je 1913 odkril v Tanganjiki predzgodovinski okostnjak, ki ga je imenoval "Oldowayskega človeka". Ker pa je izbrnila svetovna vojna, ni imel Reck več časa, da bi določil starost svoje najdbe.

Nova odprava pod vodstvom dr. Leakeya je prišla v zadnjem času do spoznanja, da je Reckova najdba epohalnega pomena za razvoj človeškega rodu v Afriki. Na podlagi najdenih okamenih izumrlih živali in po drugih znamenjih smatra dr. Leakey, da je človeški okostnjak iz rane čeleneške dobe, kar izpričuje, da je bil Homo sapiens v Afriki domač že v času, ko še ni bilo nikjer drugje na svetu sledu njem.

Samo ljudje in opice imajo plečo

Ameriški antropolog Cerrix S. Miller mlajši, član Smithsonianega instituta, objavlja v 5. stih svoje dognanje, da imajo plečo samo ljudje in opice. To in pa dejstvo, da imajo poleg ljudi edino še opice v starosti sive lasi, potrjuje sodbu, da sta si človeški in opijski rod v najbližjem sorodstvu.

Delitev živovanja! — Pred kratkim je "Wall Street Journal" postal delodajalec, naj kolikorbi službe med brezposelnimi, tako da si bodo vsi "delili živovanje". Karikaturni je narisk to idejo v goraji sliki.

Tom Kroman:

Boben v zmajski zemlji

Mirdin se je pa s stražarjem pomenil.
— Kaj pa s teboj, mi dobro slušiš?
— O podrobnostih ne sprašuj, to naj izpriča moja vernost.
Dal mu je pismo. Glavar ga je pohvalil.
— Izvrsten dečko si!
— Novih ukazov prosim.
Glavar mu je med naročanjem dal mnogo denarja.

— Napivaj stražarjem v mojem imenu! Zabičuj jim, da sem jaz njihov poveljnik. Ko to storiš, dobiš zlatnikov sto in z Murči smeš po celem svetu.

— Hvala za življenje in vse drugo.
Stražar je ob strumem pozdravu odbrl po naročenih potih. Prav tedaj je pa Valmir prišel nazaj.

— Na čudne najdbe sem naletel. Okostnjaki in rabeljske priprave, zakladov pa nikjer.
— Do pravih vrat nisi prišel. Srce je iskalo, ne pamet. — — — Pazi, Valmir! Važna ura se bliža. Tvoji ljudje niso več daleč.

Preda mu pismo, ki je Valmirja kar vrglo iz ravnotežja.

— Še malo, pa boš zmajski glavar! Igra je naša.

Diplomatski pomenek sta prekinili Lineja in služabnica. Pritekli sta in spravili Mirdina v dobro voljo, oziroma mu jo povečali. Valmirju je pa glas namignil!

— Kar si rekla, je najdeno. Lineja bo areta stajala.

Lineja ni slila zbadljivke. K ljubemu je pristopila.

— Valmir! Tako sem se že bala.

Služabnica je na nekaj čudnega opozorila.

— Tam spodaj straši obojenec! Bojim se ga!

Komaj je to povedala, je tudi že bežala v grad.

Lineja se je pa Valmirja oklepala in on nje.

— Meni je skrb za tebe grenila dušo.

Valmir jo je božal.

— Predobra si... Kdaj ti povrnem?

Mirdin ju je dobrodušno pozdravil.

— Otroka. Od velikih sprememb nas loči samo kratek čas. Do tedaj naj vaju mesečina osrečuje. Jaz grem k očetu. Ni treba, da bi on motil blaženost vajinih src.

Mirdin je šel, Valmir in Lineja sta ostale same.

Lineja se je prestrašila.

— Oče je tukaj? Oče?

— Zanj se Mirdin pobriga. Tvoj večni strah je odveč.

— Valmir, ti komaj slutiš, kaj si in zakaj se za tebe tako bojim.

— Lineja, ti pa komaj sanjaš, zakaj sem brez strahu v tvoji zemlji.

— O naših zemljanih imaš predobro mnenje.

Niso to, kar o sebi govore.

— Kaj pa so?

— Morilec vsakogar, ki ga dobe. Tudi ti si smrti posvečen. Do zdaj nisi še nikomur prizanesel.

— Meni bodo.

— Motiš se. — — — Valmir, ti komaj verjameš, da sem te takoj prvo minuto sprejela v srce. Ves drugačen si od naših razbojnikov.

Reši se, reši! Pomagam ti iz žrela smrti, sama umrjem zate.

— Še to uro boš razumela moj prezir strahu, ki mi ga slikaš. Zaupa mi.

— Tvoja smrt tudi mene ubije.

— Midva bova živela! Ti si smisel mojega življenja, zvezdo vodnico imam, solnčne pesmi bom pel, hvali usodo, da ti živim in me ljubiš.

— Bom smela s teboj, če res ukaniš zmajsko krvoločnost? Oče me v zidovje zapira, odtuja ljudem. Ljudje sami so pa razbojniki in roparji, tihotapei in morilci. Le ti si moja nada, luč moje mladosti...

— Dinki je ob novici zavričal.

— Tako je prav, vsem naj se prepove!

Potem je odšel z robcem s terase, da izpolni obljubo in ukaz.

(Konec prihodnjik.)

— Dinki je ob novici zavričal.

— Tako je prav, vsem naj se prepove!

Potem je odšel z robcem s terase, da izpolni obljubo in ukaz.

(Konec prihodnjik.)

— Dinki je ob novici zavričal.

— Tako je prav, vsem naj se prepove!

Potem je odšel z robcem s terase, da izpolni obljubo in ukaz.

(Konec prihodnjik.)

— Dinki je ob novici zavričal.

— Tako je prav, vsem naj se prepove!

Potem je odšel z robcem s terase, da izpolni obljubo in ukaz.

— Lineja, je tisto tamle živi mrtvec, ki je strašil?

Valmir je kazal v daljo, odkoder se je vlekel mlad človek.

Lineja je pritrdila.

— Da. Sama nesreča ga je.

— Vero v življenje mu vrnem. Ta čas ti lahko pripraviš, kar nama srečo osladi.

— Bova takoj ušla?

— Z današnjim jutrom vzide najina zora. Nič drugega ne imej pred očmi.

— Omotica me bo zlomila.

Lineja je hitela skozi akirvine duri v gradič in bila v toliki meri vesela, v kolikor je bil Dinko obupan. Prihajal je naravnost pred Valmirja.

Ta ga je takoj zgrabil pri najobčutnejšem.

— Si sklep spremeniš in ostaneš živ?

— Mojster učenosti, ogovarjaš me, k meni se ponižuješ.

— Človek si, vreden besede in tovarištva.

— Samo senca nečesa sem, kar je nekoč gorelo z živim ognjem.

— In bo še kdaj živeje zagorelo.

— Nikdar več. — — — Pošastna usoda me je oropala najdražjega na svetu. Moje življenje je pepel požganih sanj, uničen sem, smrt me bo rešila.

— Nikar si tega ne verjemi. Ne privoščiti veselja, ki ga imajo s tvojo smrtjo. Pokaži se jim.

— Nikogar ne smem videti, najmanj pa nje, nje, ki sem jo tako nesebično ljubil. Vir čistosti in lepota mi je bila, studenec dragocene dobrote, a je z drugim padla v sramoto. Z drugim, drugim...

Dinka je premagala velika bolečina. Vrgel se je na tla in blazno bil okoli sebe.

— To boli, boli, boli...

Valmir ga je pomiril in dvigal.

— Utolaj se, Dinko. Nesreča je v tem, da si posvetil svoja čustva dekletu, ki jih ni bilo vredno. Ta malenkostna pomota naj te ne pogubi. Pomni, da je enkrat živiš. Po smrti ni ničesar več. Tiste obljube so za navidezne skovane.

Dinko je le vstal in se vsaj malo pomiril.

— Tako težko življenje nima pomena. Včasih sem o velikih dejanjih sanjaril. In o sreči.

— Živ ostani, to bo prvo veliko dejanje. Pa ljubosumnosti se ne daj razgristi. Nevoščljiv si, ker so bili drugi tam, kamor je tebe gnalo.

Dinko se je zoperstavil.

— Ni tako! Zlobna krivica me boli. Laž me peče, goljufan sem bil.

— Najvišje v pravi ljubezni je odpoved. Trpi, dokler se ne naveščaš. Obupaj, a le ubij se ne. Murči ni vredna tvojega življenja. Radi njenih muh ne prezir drugih, lepših deklet!

Dinko je zbral svojo poslednjo moč.

— Če prebolim, se vsej zmajski zemlji osvetim! Vsi so krivi. Grešili so, mene pa puščali v slepoti.

Valmir mu je dal bel robec in ga zaupno nagovoril.

— S tem se razveseliš in maščuješ. Za mestom je skrita vojska sunanjega sveta. Teci k nji, zastavica ji bo znamenje.

— Izdajo naj izvršim?

— Samo presenečenje pospešiš. In Murči za zlatnike opeharja. — — — Za bodoče dni pa pazi, kam srce natakneš. Ljubezni uniči preveč ljudi, jim krađe dragoceni čas in zlato misli. Kakor izvem, pride popolnoma na boben.

— Kdo?

— Ljubezni! Glej, da te med ostanki ne najdem. Še to leto bo razprodaja vseh njenih artev, potem jo zapечатimo za večno.

Dinko je ob novici zavričal.

— Tako je prav, vsem naj se prepove!

Potem je odšel z robcem s terase, da izpolni obljubo in ukaz.

(Konec prihodnjik.)

— Dinki je ob novici zavričal.

— Tako je prav, vsem naj se prepove!

Potem je odšel z robcem s terase, da izpolni obljubo in ukaz.

(Konec prihodnjik.)

— Dinki je ob novici zavričal.

— Tako je prav, vsem naj se prepove!

Potem je odšel z robcem s terase, da izpolni obljubo in ukaz.

(Konec prihodnjik.)

— Dinki je ob novici zavričal.

— Tako je prav, vsem naj se prepove!

Potem je odšel z robcem s terase, da izpolni obljubo in ukaz.

(Konec prihodnjik.)

— Dinki je ob novici zavričal.

— Tako je prav, vsem naj se prepove!

Potem je odšel z robcem s terase, da izpolni obljubo in ukaz.

(Konec prihodnjik.)

— Dinki je ob novici zavričal.

— Tako je prav, vsem naj se prepove!

Potem je odšel z robcem s terase, da izpolni obljubo in ukaz.

(Konec prihodnjik.)

DIPLOMACIJA

(Japonska pravljica.)

Izdano je bilo povelje, izvršiti smrtno obsodbo v knežjem parku. Zato so obsojenca privedli in mu veleli poklekni na kraju, vi je bil posut s peskom. Meja je bila označena s kamnito ploščo, kakršne je videti v vseh japonskih javnih parkih.

Obsojencu so zvezali roke na hrbtni, sluge so prinesli vedro vode in s kamenjem napolnjene vreče. Vreče so tako pritiskali k nogam kleečnega obsojenca, da se ni mogel ganiti.

Prišel je knez. Bil je miren in zadovoljen.

Kar je obsojenec zaklical:

— Spoštovani gospod! Zločina, zaradi katerega so me obsodili na smrt, nisem storil po pravici živ in zdrav, toda o tem ni vredno govoriti. Poznam pa še vedno svoje prijatelje, ki pridigujejo mladini o moralnem življenju, kakor vidim.

— Si še vedno zdrav?

— Zdrav ko riba, dragi don Alviso. In vsak dan popijem steklenico dobrega vina.

— Še vedno ga pijesh?

— Še vedno, don Alviso. Vinu sem ostal zvest.

— Po kakšnih pravilih pa živiš slej?

— Živim vedno tako, kakor mi ugaja.

— Toda jedi, ki so nam v mladih letih najbolj dišale, so najbolj škodljive.

— Meni kljub temu diše.

— In kolikokrat si bil bolan?

— Še nikoli, prijatelj. Nikoli.

Kadar pa zbolim, bom vedel, da se bom moral kmalu posloviti od tega sveta, kjer se mi je godilo dobro, kar moram priznati.

Nekaj časa sta oba molčala.

Corner se je za hip zamislil, potem je pa zamrzal sam pri sebi:

— Škoda, da jaz nisem mogel tako živeti — ah, ta vina in ta izbrana jedila!

Potem se je oprjel zadnje nade. Vprašal je:

— Koliko si pa star, Bartolo?

Spominjam se, da sva bila skoraj enake starosti.

— Ah — jaz jih imam že devetindevetdeset in sedem mesecev.

— In sedem mesecev? Torej si starejši od mene. Vse moje samozatajevanje je bilo zaman.

In razočaran, ogorčen in strit je odšel s obžalovanjem v duši, ne da bi koga pozdravil. Napotil se je naravnost domov. In še istega večera je skočil v kanal in utonil.

— Dinki je ob novici zavričal.

— Tako je prav, vsem naj se prepove!

Potem je odšel z robcem s terase, da izpolni obljubo in ukaz.

(Konec prihodnjik.)

— Dinki je ob novici zavričal.

— Tako je prav, vsem naj se prepove!

Potem je odšel z robcem s terase, da izpolni obljubo in ukaz.

(Konec prihodnjik.)

— Dinki je ob novici zavričal.

— Tako je prav, vsem naj se prepove!

Potem je odšel z robcem s terase, da izpolni obljubo in ukaz.

(Konec prihodnjik.)

— Dinki je ob novici zavričal.

— Tako je prav, vsem naj se prepove!

Potem je odšel z robcem s terase, da izpolni obljubo in ukaz.

(Konec prihodnjik.)

— Dinki je ob novici zavričal.

— Tako je prav, vsem naj se prepove!

Potem je odšel z robcem s terase, da izpolni obljubo in ukaz.

(Konec prihodnjik.)

— Dinki je ob novici zavričal.

— Tako je prav, vsem naj se prepove!

Potem je odšel z robcem s terase, da izpolni obljubo in ukaz.

(Konec prihodnjik.)

— Dinki je ob novici zavričal.

— Tako je prav, vsem naj se prepove!

Potem je odšel z robcem s terase, da izpolni obljubo in ukaz.

(Konec prihodnjik.)

— Dinki je ob novici zavričal.

— Tako je prav, vsem naj se prepove!

Potem je odšel z robcem s terase, da izpolni obljubo in ukaz.

(Konec prihodnjik.)

— Dinki je ob novici zavričal.

— Tako je prav, vsem naj se prepove!

Potem je odšel z robcem s terase, da izpolni obljubo in ukaz.

(Konec prihodnjik.)

— Dinki je ob novici zavričal.

— Tako je prav, vsem naj se prepove!

DIPLOMACIJA

(Japonska pravljica.)

Izdano je bilo povelje, izvršiti smrtno obsodbo v knežjem parku. Zato so obsojenca privedli in mu veleli poklekni na kraju, vi je bil posut s peskom. Meja je bila označena s kamnito ploščo, kakršne je videti v vseh japonskih javnih parkih.

Obsojencu so zvezali roke na hrbtni, sluge so prinesli vedro vode in s kamenjem napolnjene vreče. Vreče so tako pritiskali k nogam kleečnega obsojenca, da se ni mogel ganiti.

Prišel je knez. Bil je miren in zadovoljen.

Kar je obsojenec zaklical:

— Spoštovani gospod! Zločina, zaradi katerega so me obsodili na smrt, nisem storil po pravici živ in zdrav, toda o tem ni vredno govoriti. Poznam pa še vedno svoje prijatelje, ki pridigujejo mladini o moralnem življenju, kakor vidim.

— Si še vedno zdrav?

— Zdrav ko riba, dragi don Alviso. In vsak dan popijem steklenico dobrega vina.

— Še vedno ga pijesh?

— Še vedno, don Alviso. Vinu sem ostal zvest.

— Po kakšnih pravilih pa živiš slej?

— Živim vedno tako, kakor mi ugaja.

— Toda jedi, ki so nam v mladih letih najbolj dišale, so najbolj škodljive.

— Meni kljub temu diše.

— In kolikokrat si bil bolan?

— Še nikoli, prijatelj. Nikoli.

Kadar pa zbolim, bom vedel, da se bom moral kmalu posloviti od tega sveta, kjer se mi je godilo dobro, kar moram priznati.

Nekaj časa sta oba molčala.

Corner se je za hip zamislil, potem je pa zamrzal sam pri sebi:

— Škoda, da jaz nisem mogel tako živeti — ah, ta vina in ta izbrana jedila!

Potem se je oprjel zadnje nade. Vprašal je:

— Koliko si pa star, Bartolo?

Spominjam se, da sva bila skoraj enake starosti.

— Ah — jaz jih imam že devetindevetdeset in sedem mesecev.

— In sedem mesecev? Torej si starejši od mene. Vse moje samozatajevanje je bilo zaman.

In razočaran, ogorčen in strit je odšel s obžalovanjem v duši, ne da bi koga pozdravil. Napotil se je naravnost domov. In še istega večera je skočil v kanal in utonil.

— Dinki je ob novici zavričal.

— Tako je prav, vsem naj se prepove!

Potem je odšel z robcem s terase, da izpolni obljubo in ukaz.

(Konec prihodnjik.)

— Dinki je ob novici zavričal.

— Tako je prav, vsem naj se prepove!

Potem je odšel z robcem s terase, da izpolni obljubo in ukaz.

(Konec prihodnjik.)

— Dinki je ob novici zavričal.

— Tako je prav, vsem naj se prepove!

Potem je odšel z robcem s terase, da izpolni obljubo in ukaz.

(Konec prihodnjik.)

— Dinki je ob novici zavričal.